

Mindenki egyénisége szerint ábrázolja a csodát

Soha nem érdekelt a divat, csak az, amit éreztem. Bosszant, amikor ilyeneket hallok: divat, modern, korszerű. Többen lenézik a hagyományt. Akkor vessük el az összes nagy művészt? Néha egy korszerűnek mondott alkotáson néhány vonal van, és egy műtész magyarázza, mit gondoljon a néző. Ez a művészet módszeres fölszámolása...

Fazekas Magdolna festőművész Kispesten született. Tanulmányait 1952–1958 között, a Magyar Képzőművészeti Főiskolán végezte. Mesterei: Bencze László, Fónyi Géza. 1958 óta Szolnokon él, a Művésztelep alkotója. Férjével, Meggyes László (1928–2003) festőművésszel a Mezőtúri Alkotótelepnek is tagja volt. Inspiratív eleme a táj, képei olykor a látvány és látomás határán jönnek létre, impresszionisztikus hangulatot árasztanak. Fazekas Magdolna nagyszerű kolorista és főiskolás korától figyelemre méltóan invenciózus, érzékeny arcképfestő. 1961-től kiállító művész.

Díjak, elismerések: Szolnoki Festészeti Triennále I. díja (1975); Szolnok megye Művészeti-díja (1977); Országos Tájképfestészeti Biennálék díjai, Hatvan (1982); IV. Szolnoki Festészeti Triennále különdíja (1984); Mezőtúri Képzőművészeti Alkotótábor művészeti díja (1987); Szolnoki Téli Tárlat díjai (1988, 1989); Ezüst Pelikán-díj, VII. Szolnoki Képzőművészeti Triennále (1993); 41. Vásárhelyi Őzi Tárlat, Képző- és Iparművészeti Lektorátus Díja, Hódmezővásárhely (1994); Téli Tárlat, Szolnok Város Díja, Szolnok (1994); XI. Országos Tájfestészeti Biennále, Bronzdiploma, Hatvan (1994); 43. Vásárhelyi Őzi Tárlat, Munkajutalom, Hódmezővásárhely (1996), 44. Vásárhelyi Őzi Tárlat díja, Hódmezővásárhely (1997); Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Díj (1998); Szolnok Megyei Téli Tárlat, a Szolnoki Művésztelepért Alapítvány díja (1998); Országos Tájfestészeti Biennále, Diploma, Hatvan

(1998); 49. Vásárhelyi Őszi Tárlat-Díj, Hódmezővásárhely (2002); Országos Tájfestészeti Biennále, Arany Diploma, Hatvan (2004); Jász- Nagykun- Szolnok Megyéért Művészeti Díj (2005); XI. Szolnoki Képzőművészeti Triennále Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés Díja (2005); Képző- és Iparművészeti Kiállítás, Nagykőrű Galéria – Különdíj (2009); Megyei Príma Díj (2010); Magyar Arany Érdemkereszt (2013)

Köztéri művei: Magyar Nemzeti Galéria, Irinyi János (portré, Debrecen, Hajdú-Bihar megyei vármegyeháza tanácsterme).

Művek közgyűjteményekben: Damjanich János Múzeum, Szolnok; Dunaszerdahely; Sárospataki Képtár; Mezőtúr városi gyűjtemény.

Supka Magdolna Széchenyi-díjas művészettörténésztől idézek: „Szinte azt mondhatni, megindultság nélkül nem nyúl ecsethez, tollhoz, ceruzához ez a kéz – s hogy aztán ebből a bensőséges indítatásból nem csupán valamely szolid-szelíd festői líra születik, hanem egy halk szavú, de határozott egyéniség élet- és emberismerete is kibontakozik belőle, erről a művészi megfigyelés élessége és karakteressége kezeskedik.” Valóban annyira lényeges, hogy a művésznek legyen kellő emberismerete?

– Emberismeret nélkül felületessé válik az alkotás. Ha embert festek, tehát egy portrét, és nem érzékelem az illető személyiségét, akkor az csupán felület marad. Márpedig a művészet lényege a portréfestészetnél, hogy az alany igazi lényét ábrázoljam. Először a portréalany kissé feszeng, majd idővel elengedi magát, és akkor kivetül a belső, a szellemi lény, amit meg lehet „ragadni”.

Egy portré mitől más, mint egy fotó? Kell a felismerhetőségre törekedni, és mennyiben határozza meg az alkotás folyamatát, hogy a művész hogyan látja alanyát?

– A fotó egy pillanatot örökít meg. A portréfestés közben elmerülök abban, amit látok. Érzem a portréalany minden rezdülését.

Említette a fölfedezés fogalmát. Szükséges, hogy a festő felismerje a tájban, az emberben a szépséget, és arra rácsodálkozzon?

– Hogy szükséges-e? Anélkül nincs művészet. Az nem művészet, csak ábra. A művészet az, amikor én élményként élek meg egy csodát – mert sok csoda vesz körül minket, csak észre kell venni – és ha az megragad. Majd ezt megpróbálom kifejezni. Ilyenkor szinte minden megszűnik, csak az a lényeg, hogy ebben a csodás látványban elmerülünk. Csak akkor hat a kép, ha valamit átadok az élményből, akkor ragad meg valakit, ha a témát a művész átélte, és azt valamilyen módon kifejezte.

Ha csak kiötlünk, kiagyalunk valamit, az nem éri el a kívánt hatást

Reményik Sándor Csendes csodák című költeményében írja, hogy „A mindennap kicsiny csodái / Nagyobb és titkosabb csodák.” Viszont a hazai és külföldi képzőművészeti iskolákban, egyetemeken sokszor azt mondják a hallgatóknak, „ne a széppel törődj, hanem fessél rosszat, ami jobban elborzasztja az embereket.” Hová jut így a festészet?

– Mindig is voltak, mindig is lesznek olyan képzőművészek, akiknek fontos a szellemiség, az érték, a szépség. Lehet, hogy nincsenek éppen az első vonalban, mert nem követik az aktuálisnak kikiáltott divatot. De ők folytatják az évezredek előtt kialakult, az ember szellemiségéből adódó tiszta ábrázolásmódot. Az pedig katasztrófának tartom, hogy ilyen dolgokra irányítják a diákokat. Hiszen, ha nem ragad meg engem valami, abból sosem lesz művészet. Ha csak kiötlünk, kiagyalunk valamit, az nem éri el a kívánt hatást. Az a művész, akinek megadatott a Teremtőtől az a képesség, hogy valami megragadja, valami csoda, amit más esetleg nem is vesz észre. Azt átéli, gyönyörködheti, elragadtatja, és azt megpróbálja kifejezni. Mindenki egyénisége szerint ábrázolja a csodát.

Az egyéniséghez elegendő a szaktudás?

– Nem, mert művészeti iskolákban elsajátított ismeretek csak eszközként használhatók ahhoz, hogy ki tudjuk fejezni azt a többletet, ami megérint bennünket. Természetesen fontos a mesterségbeli tudás, mert csak úgy tudjuk elragadtatásunkat kifejezni. Minden művészeti ágban a képzettség az alap. Ha egy zongorista nem tud igazán jól zongorázni, képtelen átadni azt az értelmet, amit kifejezne. A szakmai tudás és az egyéniség együttesen adja a művészet alapját. A főiskolán ezért nagyon sok tanulmányt készítettünk. Tanulmányt és nem másolást! Nemrég a televízióban egy főiskolás azt nyilatkozta, hogy milyen rossz lehetett, mikor régebben másolni kellett. Ez nagyon megdöbbenett! Hiszen minden egyes tanulmánykészítés óriási élményt jelentett. Először rajzoltunk, majd festettünk, és az évek múlásával egyre komolyabb feladatokat kaptunk. Nem másolás, hanem minden egyes feladat alkotást jelentett számunkra. Ott van előttünk a modell, és akkor minden megszűnik körülöttünk, csak az ember arca, figurája ragad

meg minket, s valóságos csoda azt kifejezni.

Amikor elkészítette az Irinyi-portrét, akkor tanulmányozta a világhírű magyar vegyész életét?

– Ez a portré Debrecenben, a Hajdú-Bihar megyei vármegyeháza tanácstermében látható. Amikor elvállaltam a felkérést, kaptam fotókat, így láttam Irinyi karakterét. Olvastam is róla. A feladat rendkívül izgalmas volt, mert nagyméretű portrét kellett készítenem.

Minden megbízást elvállal?

– Megbízóim ismerik a munkáimat. S ha egy feladatot kapok, az számomra mindig izgalmas, kihívást is jelent. Először vázlatot készítek, majd eljutok a teljes műhöz.

Mikor van kész egy kép?

– Ez nehéz kérdés. Előfordul, hogy festek egy képet, majd félreteszem. Egy idő múlva újra foglalkozom vele, és friss szemmel látom, hogy mivel kell kiegészítenem.

Az emberismerethez az is hozzátartozik, hogy ne éljenek elzárva a világtól?

– Az csak látszólagos, hogy valaki elzárja magát a világtól. Hiszen közben mindenre odafigyel. A tájképfestészetnél pedig végképp nem lehet magamra zárni az ajtót.

A szabadban fest?

– Legtöbbször. Amikor megboldogult férjemmel Szolnokra kerültünk, úgy éreztük, hogy festőnként egy földi Paradicsomba kerültünk. Akármerre fordultunk, mindenhol a csodák sorát láttuk. Az első impressziót, elragadtatást felfestettem, és a műteremben folytattam a munkát.

A művészteleptől nem messze feküdt a Tabán?

– Az igazi, az eredeti, egy csoda volt. 1957-ben volt az esküvőnk, de előtte már megkaptuk a szolnoki műtermes lakást. A kertben nyugalom volt, az utca forgalmának zaja alig zavarta meg a csendet. A vízpart külön élményt jelentett, főleg férjemnek, aki a Duna mellett, Szigetszentmiklóson született. Számomra eleinte szokatlan volt ez a vidék, mert szüleim révén Dunántúlról származom. Valamikor csak átutaztam Szolnokon, és nem sejtettem, hogy egyszer közöm lesz ehhez a városhoz.

Említette az impressziót. Supka Magdolna sem tudja művésznőt besorolni egy stílusba. Nézem néhány képét az interneten, és számomra impresszionisztikus hangulatot árasztanak. Mi a titok nyitja?

– Ha valaki a természetből merít, azt impresszionistának mondják, még akkor is, ha nem az. Egyetlenegy stílusba sem skatulyáztak be. Ha azt kérdezik, mi jellemző rám, munkáimra, a válasz egyszerű: a természetelvű festészet. Megragadnak a fák, az alkonyat, a víz, a madarak, és még sorolhatnám.

Miért ábrázol embereket egyes tájképein?

– Izgalmas az embernek a természettel való együttléte.

Nem távolodott el az ember a természettől?

– Most már egyre inkább. Amikor Szolnokra kerültünk, a folyónál horgásztak, halásztak. Még nem építették fel a gátat, beáramlott a víz a kertbe és akkor jöttek a halászok nagy hálójukkal. S még halat is vettek a helybeli művészek. Azt is megfigyeltem, hogy a napok és évszakok változásával egy-egy táj mindig más csodát rejt. A természet kifogyhatatlan gyönyörűséget kínál.

Gyerekkorában sokat nyaraltak nagyszüleinél Kálozon. Már akkor felfedezte a természetet?

– A virágos mezőt, ahol játszottunk, a kerteket, az állatokat. Számomra mindez sok csodát rejtett magában, amely meghatározta éltre szóló vonzódásomat és a szemlélődés, a rácsodálkozás képességét. Nyaranta két hónapot töltöttünk el nagyszüleimnél. Persze adottsággal születik az ember, és azáltal tud később hatni.

Már az óvónőképzőben éreztem, hogy művészettel szeretnék foglalkozni.

Általában a művészek vagy családi hagyományt követve, vagy egy meghatározó személyiség, tanár, példakép miatt választják ezt a hivatást. Művésznőnél ez hogy történt, hiszen óvónőképzőbe járt?

– Ezt a hivatást senki sem választja. Vagy ki van választva valaki a művészetre, vagy nincs. Egyszer egy fiatalember azt mondta rólam: „óvónőképzőt végzett, de ő ezt választotta.” Nem választottam, hanem erre születtem. Az, hogy milyen iskolát végeztem közben, és az mennyire segített, már más kérdés. Már az óvónőképzőben éreztem, hogy művészettel szeretnék foglalkozni. A Rózsák terén volt az óvónőképző, ahol nagy hangsúlyt fektettek az úgynevezett készségtárgyakra: zenéltünk, hegedültünk, rajzoltunk. Nyolc éven át zongorázni tanultam. Rajztanáraink festőművészek voltak, akik igen komoly feladatokat adtak. Akvarelllel kellett festeni és agyaggal is foglalkoztunk. Mikor megkérdezték az érettségi banketten, hol szeretnék tovább tanulni, rögtön mondtam: a Képzőművészeti Főiskolán. Rajztanárom erre azt mondta: minden képessége megvan hozzá. Ő szinte előkészített arra, hogy a Képzőművészetre menjek.

A zenében és a festészetben is lényeges a harmónia. Egy tájképfestő azt nyilatkozta lapunknak, hogy kicsit lehet csalni a tájképfestészetben. Ha az egyik oldalon valójában üresség van, akkor oda bele lehet festeni néhány fát az összehatás érdekében. Ön is így gondolja?

– Ez nem csalás! Kompozíció kérdése, hogy mivel gazdagítom a festményt. Ez is bizonyítja, hogy nem másolom le a tájat, hanem annak szépségéből „merítkezem”. Ha a festménybe beleteszünk egy figurát, az már költészet és nem csalás.

Nem volt elkeseredett, hogy másodjára vették fel a Képzőművészeti Főiskolára?

– Dehogynem! Az sikernek számított, mert voltak, akiket harmadszorra, negyedszerre vettek fel. Az első felvételinél végigcsináltam a feladatokat, és életemben először akkor rajzoltam aktot. A felvételi két hétig tartott. Az első héten reggel nyolctól délig csak portrét rajzoltunk. A következő héten aktot. Két hét alatt több jelentkezőt kiraktak. A végére ketten-hárman maradtunk. Ezt követte egy elbeszélgetés, és közölték, hogy most nem vesznek fel, de ne adjam fel, próbálkozzam legközelebb.

S közben a Dési-Huber Körbe járt.

– Az egyik felvételiző lány ajánlására mentem oda, ahol festő- és szobrászművészek tanítottak. Szinte felért egy kis főiskolával. A problémát az jelentette, hogy nem mindig értem oda pontosan a foglalkozásokra. Azért, hogy szüleimen segítsék, elvállaltam Kispesten egy óvónői állást. Amikor délutános voltam, akkor meg kellett várnom, hogy mindegyik gyerekért eljöjjenek. Ezért többször elkéstem a Dési-Huber Körből, ahol 17 órakor kezdték az oktatást. Hasznos volt

az ott eltöltött idő, mert a következő évben felvettek.

Igaz, hogy a festő-szakon először ceruzával, szénnel kellett rajzolni?

– Igen! Ennek ez a rendje. A rajzolás az alap. Először ceruzával, majd szénnel rajzolunk, és második év végén festettünk.

Bencze László volt a mestere. Milyen tanár volt?

– Remekül irányított minket. Tanácsot adott, felhívta néhány lényegi dologra a figyelmünket, bejárt korrigálni. Barcsay Jenő pedig művészeti anatómiára tanított.

Éppen a szocreál tombolt, amikor elvégezte a főiskolát. Sikerült kikerülnie az uralkodó izmust?

– A szocreál nem érdekelt, és a főiskolán sem erőltették ránk, hogy ebben az izmusban alkossunk.

Már említette, hogy férjével Szolnokra költöztek. Hol ismerkedtek meg?

– A főiskolán. Öt évvel idősebb volt nálam, felettem járt, 1956-ban végzett. 1957-ben kötöttünk házasságot. Nekem még volt egy évem a főiskolán. Így 1958-ban lettem a Szolnoki Művésztelep tagja. A minisztériumnál megpályáztuk a műteremlakást, amit kiutaltak nekünk.

Meg tudtak élni az alkotásból?

– Férjem az egyik technikumban tanított, én egy évig ösztöndíjat kaptam.

1961-ben volt az első egyéni kiállítása. Izgult, hogy milyen visszajelzéseket kap?

– Nem izgultam, de jó visszajelzéseket kaptam, ami motivált. A szakma és a közönség véleménye is érdekel. Mikor festek, eszembe se jut, hogy az alkotás kiállításon szerepel majd.

Vették is a képeit?

– A művésztelep évente két kiállítást rendezett Szolnokon, a város vásárolt tőlünk és magánszemélyek is megvették festményeinket.

Miként kerültek a Mezőtúri Alkotótelepre?

– Leszögezem, hogy bár néhány internetes portálon azt lehet olvasni, hogy az alkotótelep alapító tagjai voltunk, ez nem igaz. Mint vendégművészeket hívtak oda a '80-as években. Kihasználtuk, hogy új, más természeti környezetben alkothatunk. A szobrászok Györfi Sándor vezetésével öntöttek, és nagyszerű volt a négyhetes ottlét.

Szolinokon tanácsot is kérnek egymástól a művészek?

– Tanácsot főleg a csoportos kiállítás előtt kérek Verebes György művészeti vezetőtől, hogy melyik képeket javasolja, hiszen ő tudja a rendezési szempontokat.

Pályája elejétől változott valamilyen szinten ábrázolásmódja, tematikája?

– Ugyanaz vagyok, mint pályám elején. Lehetséges, hogy közben ábrázolásmódomhoz hozzáadódott valami többlet, az idő múlásával egyre jobban belemélyedek egy témába, főleg egy olyan környezetben, ami biztosítja a fejlődést.

Bosszant, amikor ilyeneket hallok: divat, modern, korszerű.

Vannak még olyan képzőművészek, akik a természetelvűséget hangsúlyozzák? Azt, ami ma

nem divatos?

– Soha nem érdekelt a divat, csak az, amit éreztem. Bosszant, amikor ilyeneket hallok: divat, modern, korszerű. Többen lenézik a hagyományt. Akkor vessük el az összes nagy művészt? Néha egy korszerűnek mondott alkotáson néhány vonal van, és egy műítesz magyarázza, mit gondoljon a néző. Ez a művészet módszeres fölszámolása...

Mi adja azt a hihetetlen erőt, energiát, hogy fáradhatatlanul képes alkotni?

– A csoda, az élmény, hiszen nem tudok ellenállni annak a sok szépségnek, ami hatással van rám.

Medveczky Attila